

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ-4101-018-01/2014
P/14/048

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	Nr P/14/048 – Funkcjonowanie asystentów rodziny w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Jarosław Tarasewicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91885 z dnia 23 września 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1 – 2)
Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie – Unieście, ul. 6 Marca 35, 76 – 032 Unieście ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Iwona Burdzińska, Dyrektor GOPS ² . (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

GOPS prawidłowo³ realizował zadania określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁴ związane z udzielaniem pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012 – 2014 (do dnia zakończenia kontroli).

Kontrola NIK stwierdziła, że w badanym zakresie prawidłowo:

Uzasadnienie oceny ogólnej

- realizowano zadania w zakresie zatrudniania i organizacji pracy asystentów rodziny, w tym w zakresie spełnienia wymogów formalnych, wynagrodzenia, nadzoru i organizacji pracy asystentów rodziny, stworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji oraz zapewnienia wsparcia merytorycznego i likwidowania barier w trakcie ich pracy z rodziną,
- pozyskiwano i wykorzystywano zgodnie z ich przeznaczeniem środki na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów rodziny, w tym w ramach programów Ministerstwa Pracy i Spraw Społecznych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej⁵,
- wprowadzono dobre praktyki w zakresie kontroli i nadzoru nad pracą asystentów, co nie pozostało bez wpływu na wyniki pracy asystentów zatrudnionych w GOPS, których efektem m. in. był powrót do rodziny biologicznej 4 dzieci z pieczy zastępczej.

¹ Zwane dalej „GOPS”

² Zwana dalej „Dyrektor GOPS”

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

⁴ Dz. U. z 2013 r., poz.135 ze zm., zwanej dalej „ustawą o pieczy”

⁵ Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2012 r. *Asystent rodziny*; Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2013 r. – *Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*; Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na 2014 r. , zwany dalej „Programem MPiPS”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zatrudnianie i organizacja pracy asystentów rodziny.

1.1. GOPS był samodzielną jednostką organizacyjną Gminy Mielno, nie posiadającą osobowości prawnej. W okresie objętym kontrolą realizował zadania wynikające z ustawy o pieczy i ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁶ w zakresie zadań własnych gminy oraz zadań zleconych w zakresie pomocy społecznej, koordynowania, opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodziny.

(akta kontroli str. 5)

W latach 2010-2014 (wg. stanu na koniec danego roku i na 30 września 2014 r.):

- zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z 211 w 2010 r. do 148 w 2014 r. oraz liczba rodzin mających trudności w spełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej z 28 do 22, tj. odpowiednio o 29,8 % i 21,4%,
- liczba dzieci przekazanych do pieczy zastępczej na terenie gminy w poszczególnych latach wynosiła odpowiednio: 5 w 2010 r., 2 w 2011 r., 6 w 2012 r., 5 w 2013 r. oraz 0 w 2014 r.;
- z pieczy zastępczej powróciło do rodzin biologicznych: 2 dzieci w 2012 r. i 2 dzieci w 2014 r.; w latach 2010 – 2011 i w 2013 r. nie było takich przypadków,
- pieczę zastępczą w formie instytucjonalnej i rodzinnej objętych było ogółem: w 2010 r. 11 dzieci (8 małoletnich i 3 wychowanków, którzy w tym roku osiągnęli pełnoletniość), w 2011 r. 12 dzieci (11 małoletnich i 1 wychowanek, który w tym roku osiągnął pełnoletniość), 6 dzieci w 2012 r., 11 w 2013 r. i 7 w 2014 r., w tym pieczę zastępczą w formie rodzinnej w latach 2012 – 2014 odpowiednio 6, 10 i 6 dzieci;
- liczba asystentów rodziny wynosiła:
  - 2 osoby zatrudnione na 0,5 etatu na umowie zlecenia w 2012 r.,
  - 4 osoby w 2013 r. w tym 1 osoba na umowy o pracę (1 etat) i 3 osoby w ramach umowy zlecenia (2 etaty),
  - 3 osoby w 2014 r. w tym 1 na umowę o pracę i 2 osoby na umowę zlecenia łącznie 1,25 etatu;
- średnia liczba rodzin z jaką pracowali asystenci wynosiła 4 we wszystkich latach, natomiast średnia liczba osób będących pod opieką asystenta 15 w 2012 r. oraz 16 w 2013 i 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 5-6,14,17)

1.2. W latach 2012-2014 asystenci rodziny byli rekrutowani z osób, które zgłosiły się do pracowników socjalnych lub złożyły pisemne aplikacje do GOPS. Przeciętnie na 1 miejsce była 1 osoba zainteresowana pracą w charakterze asystenta. W latach 2012 – 2013 asystenci byli zatrudniani na warunkach umowy zlecenia – świadczenia usług na okres jednego roku. W dniu 19.07.2013 r. na warunkach umowy o pracę zatrudniony został jeden asystent rodziny na okres od dnia 20 lipca 2013 r. do 31 grudnia 2014 r. Dominującym typem umów z asystentami były umowy cywilnoprawne na czas określony.

(dowód: akta kontroli str. 7 – 8, 32– 34)

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że praktyka zawierania umów zlecenia jako dominującego typu umów z asystentami rodzin wynikała: (...) ze sposobu przekazywania środków w konkursie przez Wojewodę, środki te wpływają około miesiąca marca, więc następuje przerwa podczas, której rodzinami, zajmuje się asystent na etacie. Władze gminy bardzo duże środki przeznaczają na pomoc społeczną. W przeliczeniu na 1 mieszkańca. (...) Państwo zrzuca wiele zadań na samorządy nie przekazując na to środków. Wójt Gminy Mielno oraz Radni Gminy Mielno niechętnie przeznaczają środki na zadania, które są nieobowiązkowe. Dyrektor ośrodka czyniła starania, aby mimo braku własnych środków na zatrudnienie asystentów skorzystać z szansy pozyskania środków w drodze konkursu.

⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm. – zwanej dalej „ustawą o pomocy”

(dowód: akta kontroli str. 32)

W umowach zlecenia określono okres na jaki umowa została zawarta i wysokość wynagrodzenia oraz m.in. zakres zadań asystenta, który zobowiązywał asystenta do rzetelnego i terminowego załatwiania spraw związanych z realizacją zakresu czynności będących przedmiotem umowy, zachowania tajemnicy w zakresie informacji pozyskanych w trakcie wykonywania zleconej funkcji, prowadzenia karty czasu pracy i jej comiesięcznego rozliczania, prowadzenia planu pracy wg. określonego wzoru oraz jego przedłożenie pracownikowi socjalnemu po zakończonym projekcie, przedstawienia raportu (sprawozdania) oceny uzyskanych efektów pracy z rodziną. Ponadto w umowach zastrzeżono prawo zleceniodawcy do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym lub wypowiedzenia jej z zachowaniem tygodniowego okresu wypowiedzenia w razie niewykonania lub nienależytego wykonania czynności wynikających z umowy.

W umowie o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy określono m.in. wymiar czasu pracy asystenta (pełny etat) i okres obowiązywania umowy (do 31.12.2014 r.); miejsce wykonywania obowiązków i czas pracy; wynagrodzenie asystenta i zakres obowiązków.

(dowód: akta kontroli str. 7)

W 2012 r. zatrudnionych było 2 asystentów na podstawie umowy zlecenia, z tego asystenta B.Sz. zatrudniono na okres od 2.07. do 31.12.2012 r. w wymiarze 30 godzin tygodniowo (3/4 etatu), a asystenta G.M.K. zatrudniono na okres od 1.06. do 31.12.2012 r. w wymiarze 40 godzin tygodniowo (1etat). Aneks nr 1 z dnia 29.06.2012 r. od dnia 1.07.2012 r. zmniejszono łączny wymiar godzin pracy asystenta G.M.K. do 10 godzin tygodniowo (1/4 etatu) i proporcjonalnie wynagrodzenie i aneksem nr 2 z dnia 28.09.2012 r. zwiększono wynagrodzenie miesięczne z 500 zł do 650 zł miesięcznie.

(dowód: akta kontroli str. 7 – 8)

W 2013 r. zatrudnionych było łącznie 6 asystentów, w tym 5 na warunkach umów zlecenia i 1 umowy o pracę zawartą w dniu 19.07.2013 r. na czas oznaczony do 31.12.2014 r. w pełnym wymiarze czasu pracy (40 godzin tygodniowo). Umowy zlecenia zawarto:

- w dniu 1.02.2013 r. na okres 1.02. – 30.04. 2013 r. w wymiarze 10 godzin tygodniowo (1/4 etatu), aneksem nr 1 z dnia 8.04.2013 r. zwiększono wymiar godzin pracy do 4 godzin dziennie (1/2 etatu). W dniu 30.04.2013 r. zawarto umowę na okres od 1.05. do 31.12.2013 r. w wymiarze 20 godzin tygodniowo (1/2 etatu);
- w dniu 15.02.2013 r. na okres 15.02. - 30.04.2013 r. w wymiarze 2 godziny dziennie (1/4 etatu). Aneks nr 1 z dnia 2.04.2013 r. wymiar godzin usług świadczonych na rzecz wskazanych rodzin zmieniono do 4 godzin dziennie (1/2 etatu). W dniu 30.04.2013 r. zawarto umowę zlecenia na okres od 1.05. do 31.12.2013 r. o świadczenie usług w wymiarze 20 godzin tygodniowo (1/2 etatu);
- w dniu 13.05.2013 r. na okres 13.05. – 31.07.2013 r. w wymiarze 20 godzin tygodniowo (1/2 etatu), aneksem nr 1 z dnia 14.06.2013 r. zmieniono wymiar godzin pracy do 40 godzin tygodniowo (1 etat). Aneks nr 2 do powyższej umowy z dnia 31.07.2013 r. wydłużono okres obowiązywania umowy do dnia 31.10.2013 r. W dniu 31.10.2013 r. zawarto umowę zlecenia na okres od 1.11. do 31.12.2013 r. w wymiarze 40 godzin tygodniowo (1 etat).
- w dniu 3.06.2013 r. (z 2 asystentami) na okres do 31.08.2013 r. w wymiarze 20 godzin tygodniowo (1/2 etatu).

(dowód: akta kontroli str. 8)

W 2014 r.(30.09.) zatrudnionych było łącznie 4 asystentów, w tym 3 na warunkach umów zlecenia i 1 umowy o pracę z dnia 19.07.2013 r. Umowy zlecenia zawarto w dniu 1.04.2014 r. (2 asystentów) w wymiarze 10 godzin tygodniowo (1/4 etatu) oraz z 1 asystentem w wymiarze 30 godzin tygodniowo (3/4 etatu) na okres 1.04. do 31.12. 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 8)

W kontrolowanym okresie z 6 osób zatrudnionych w charakterze asystentów rodziny na podstawie umowy o świadczenie usług w niepełnym wymiarze czasu pracy, 3 asystentów zatrudnionych były jednocześnie w innym podmiocie (asystent G.M.K. w szkole oraz A.Sz. i A.M. w MOPS w Koszalinie), a 1 asystent na ½ etatu w GOPS jako wychowawca świetlicy. Według stanu na dzień 30.09.2014 r. żaden z asystentów rodziny zatrudnionych w GOPS w niepełnym wymiarze czasu nie świadczy pracy w innym podmiocie.

(dowód: akta kontroli str. 34)

Dyrektor GOPS w sprawie wpływu zatrudnienia asystentów rodziny w innych podmiotach na wykonywanie funkcji asystenta rodziny wyjaśniła, że: (...) *Pierwsze dwa lata funkcjonowania asystentów były okresem zbierania doświadczeń i testowania sposobu realizacji zadań asystentów rodzin. Wymienione osoby miały wymagane przygotowanie teoretyczne i doświadczenie w pracy w pomocy społecznej. W trakcie współpracy okazało się że część z nich nie radzi sobie z obowiązkami asystenta czego przyczyną mogła być praca wymienionych w pytaniu osób równocześnie w innych instytucjach, w związku z tym zaprzestałam współpracy z 3 z wymienionych asystentów, natomiast G.M.K. aktualnie pracuje wyłącznie w charakterze asystenta rodziny.*

(dowód: akta kontroli str. 35 – 36)

1.3. W latach 2012 – 2014 (30.09.) 4 asystentów przestało wykonywać funkcję asystenta rodziny, z tego 3 w 2013 r. i 1 w 2014 r. W 2013 r. po upływie okresu trwania umowy zlecenia 2 asystentów zrezygnowało z pracy w związku z nieradzeniem sobie w trudnych sytuacjach oraz z 1 asystentem nie zawarto umowy na dalszy okres w związku z niechęcią rodziny objętej pieczą i ze złą oceną pracy asystenta. W 2014 r. po wygaśnięciu umowy zlecenia 1 asystent zrezygnował z pracy w GOPS w związku ze zmianą pracy z ½ etatu na cały etat w MOPS w Koszalinie. Analiza akt pracy asystentów z rodzinami nie pozwala na stwierdzenie, że opisana wyżej fluktuacja zatrudnienia asystentów rodziny miała wpływ na efekty pracy z rodziną i opóźnienie lub uniemożliwienie osiągnięcie zakładanych efektów.

(dowód: akta kontroli str. 8 – 9)

1.4. Wszyscy asystenci rodziny zatrudnieni w latach 2012-2014 spełniali wymogi dla asystenta rodziny, w tym w kwalifikacji określone w *ustawie o pieczy*, tj. wymagany staż pracy z dziećmi i rodziną, wykształcenie wyższe pedagogiczne o specjalności praca socjalna i organizacja pomocy społecznej, pedagogika resocjalizacyjna oraz odbyte kursy i szkolenia w zakresie pracy z rodziną. Nie stwierdzono przypadku zatrudnienia na stanowisku asystenta rodziny młodej osoby bezpośrednio po studiach z niewielkim doświadczeniem życiowym.

(dowód: akta kontroli str.9)

1.5 GOPS został wyznaczony przez Wójta Gminy Mielno na organizatora pracy z rodziną. Całe zadanie zostało powierzone jednostce organizacyjnej GOPS. Dyrektor GOPS miał obowiązek finansowania szkoleń. W okresie zatrudnienia asystenci podnosili kwalifikacje uczestnicząc w szkoleniach: 2 asystentki w szkoleniu „Praca asystenta rodziny – warsztaty z elementami superwizji.” i 4 w szkoleniu „O prawie i praktyce realizacji funkcji asystenta rodziny.” GOPS dysponował publikacją „Teczka asystenta rodziny”, z której asystenci mogli korzystać na zasadzie samokształcenia.

(dowód: akta kontroli str. 9)

W sprawie inicjowania, organizacji, finansowania oraz uczestnictwa asystentów rodziny w szkoleniach Dyrektor GOPS wyjaśniła: „Z propozycją szkoleń występowała dyrektor ośrodka. Szkolenia nie były profilowane, w zależności od posiadanych kwalifikacji.(...) Wszyscy asystenci rozpoczynający pracę w środku (...) zostali objęci szkoleniem z wyłączeniem 2 osób, które krótko pracowały, A.Sz.(...) pracowała 3 miesiące i A.M (...), która pracowała tylko 2 tygodnie. Asystenci nie występowali do Gminy Mielno o finansowanie szkoleń (...). Gmina realizowała (...) w 2012 r. szkolenie „Praca asystenta rodziny – warsztaty z elementami superwizji” (...). W 2014 r. szkolenie „O prawie i praktyce realizacji funkcji asystenta rodziny.

W odniesieniu do szkoleń dla asystentów rodziny należy wskazać na ubogą ofertę takich szkoleń. (...) Przez okres realizacji projektu „Profesjonalne kadry, lepsze jutro” Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego pracownicy socjalni i inni pracownicy ośrodka zostali nieodpłatnie przeszkoleni. Szkolenia i warsztaty trwały 5 lat (...).

(dowód: akta kontroli str. 38)

1.6. Zakres zadań dla asystentów rodziny obejmował wszystkie zadania wyszczególnione w art.15 ustawy o pieczy i zostały określone w umowach w latach 2012 - 2013, a w 2014 r. w załączniku do umowy.

(dowód: akta kontroli str. 9 – 10)

1.7. W kontrolowanym okresie w strukturze organizacyjnej GOPS wyodrębniono⁷ Zespół ds. Asysty Rodzinnej w skład którego wchodził asystenci rodziny, pedagodzy ze świetlic działających przy GOPS, pracownicy socjalni i psycholog. Spotkania tego zespołu na którym omawiano trudniejsze przypadki w pracy z rodzinami odbywały się w cyklach miesięcznych. Dyrektor GOPS brała udział w spotkaniach ww. zespołu i wyjaśniała: „(...) asystenci na bieżąco mieli możliwość kontaktu z pracownikami socjalnymi i dyrektorem. Gdy istnieje potrzeba konsultacji z prawnikami taka możliwość istnieje na wniosek asystenta. (...) Pracownik socjalny (...) pełniący funkcję koordynatora ds. asysty rodzinnej jest odpowiedzialny za stworzenie asystantom jak największego wsparcia merytorycznego. (...) Koordynator ds. asysty rodzinnej bierze udział w szkoleniach dot. realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. (...)”

(dowód: akta kontroli str.10, 38 – 39)

Osoby wykonujące funkcję asystenta rodziny (3) na pytanie kontrolera „ Czy i jak zapewnione było w GOPS wsparcie merytoryczne i konsultacje w przypadku trudnych sytuacji zawodowych?” odpowiedziały:

1. (...) Na terenie ośrodka jest zatrudniony psycholog, z którym można skonsultować trudniejsze przypadki. (...).
2. (...) Tak mam zapewnione wsparcie merytoryczne. Wsparcia udzielali:
  - dyrektor GOPS w każdej chwili bez konieczności czekania, również podczas dyżurów w czwartki 14.00 – 16.00),
  - koordynator pracy asystentów, pracownicy socjalni opiekujący się moimi rodzinami (telefonicznie, osobiście w GOPS lub podczas comiesięcznych spotkań zespołu ds. asysty rodzin),
  - psycholog (w każdą środę w GOPS lub telefonicznie). Wsparcie całkowicie odpowiada moim oczekiwaniom. (...).
3. (...) Zawsze mogę liczyć na wsparcie merytoryczne, ze strony koordynatora do spraw asysty, pracowników socjalnych, Pani Dyrektor, psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 44, 54, 59 – 65)

1.8. Podczas spotkań Zespołu ds. Asysty Rodzinnej dokonywana była okresowa ocena i ewaluacja działań asystentów rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 66 – 80)

1.9. W latach 2012 – 2014 wydatki GOPS ogółem wyniosły 8.555.072 zł, z tego 3.191.775 zł w 2012 r., 3.108.972 zł. w 2013 r. i 2.254.325 zł w 2014 (do 30.09.).

Wydatki GOPS ponoszone na rzecz asystentów rodziny (dział 852 *Pomoc społeczna*, rozdział 85206 *Wspieranie rodziny*) wyniosły ogółem 160.074 zł. (1,9% wydatków ogółem GOPS). W poszczególnych latach wynosiły 26.288 zł w 2012 r. (0,8% wydatków ogółem), 76.754 zł w 2013 r. (2,5%) i 57.032 zł w 2014 r. (2,5% wydatków ogółem do 30 września).

Wydatki na rzecz asystentów rodzin finansowane były ze środków własnych w łącznej kwocie 36.130 zł. (co stanowiło 22,6% wydatków ogółem na ten cel w badanym okresie),

⁷ zarządzeniem Dyrektora GOPS nr 5/2013 z dnia 14.08.2013 r. w sprawie powołania im organizacji Zespołu ds. Asysty Rodzinnej

z dotacji w ramach *Programu MPiPS* w łącznej kwocie 107.466 zł (67,1% wydatków ogółem) oraz środków UE - projektu systemowego Szkoła Umiejętności Praktycznych „Semafor”, realizowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w łącznej kwocie 16.478 zł. (10,3% wydatków ogółem na ten cel).

Wydatki na podnoszenie kwalifikacji asystentów rodzin i ich udział w wydatkach na rzecz asystentów rodziny ogółem wyniósł w kontrolowanym okresie: 1.340 zł (0,02% wydatków ogółem) w tym: w 2012 r. 540 zł (0,02%) i 800 zł. (0,04%) w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str.10 – 11,81)

Dyrektor GOPS - na pytanie „Czy GOPS oprócz składanych wniosków o wsparcie środkami *Programu MPiPS* podejmował inne działania w celu pozyskania środków na finansowanie asystentów rodziny, czy też nie bo środki którymi dysponował wystarczały na zapewnienie właściwego poziomu finansowania asystentów rodziny?”- odpowiedziała (...) *Od 2012 r. poza 127 780 zł. pochodzącymi z dotacji celowej w ramach resortowego programu (...) pozyskiwaliśmy środki na zatrudnienie asystenta rodziny w ramach projektu systemowego „Szkoła Umiejętności Praktycznych Semafor. Kwota 16 478 zł. została wydana na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (...). Środki z tych dwóch źródeł zapewniały właściwy poziom finansowania zatrudnienia asystentów.*

Dyrektor GOPS - na pytanie „Jakie działania w gminie Mielno planuje się podjąć od 2015 r. w celu zapewnienia właściwego poziomu finansowania asystentów rodziny nawet bez środków *Programu MPiPS*” - wyjaśniła, że od 2015 r. w gminie Mielno planuje się (...) *kontynuowanie zatrudnienia asystentów w ramach jednego etatu. To powinno zapewnić właściwy poziom funkcjonowania asystentury. Jeżeli pojawią się możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych to z pewnością będziemy o nie występować.*

(dowód: akta kontroli str. 82 – 84)

1.10. Gmina Mielno zawarła 3 umowy z Wojewodą o wsparcie realizacji zadania publicznego realizowanego w ramach *Programu MPiPS* na łączną kwotę 127.780 zł, w tym umowę nr 51/2012 z dnia 31 stycznia 2012 r. na kwotę 17.409 zł, umowę bez numeru z dnia 31 maja 2013 r. na kwotę 54.039 zł i umowę 63/54/2014 w dniu 28 maja 2014 r. na kwotę 56.332 zł. Umowy te zawierały wymagania i elementy określone w art. 197 ust. 3 *ustawy o pieczy*. Szczegółowe opisy zadań i zakładane efekty ich realizacji zostały określone w opisie, który stanowił załączniki do każdej z umów i były analogiczne jak w *Programie MPiPS*.

W 2013 r. kwotę 54.039 zł wprowadzono budżetu Gminy zarządzeniem nr 26/97/2013 r. Wójta z dnia 6 czerwca 2013 r. Środki wpłynęły na konto Urzędu Gminy w dniu 27 czerwca 2013 r.

W 2014 r. kwotę 56.332 zł. wprowadzono do budżetu Gminy zarządzeniem nr 28/77/14 Wójta z dnia 29 maja 2014 r. Środki wpłynęły na konto Urzędu Gminy w dniu 6 czerwca 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 85 – 89,102 – 108,129)

GOPS środki otrzymane w formie dotacji z *Programu MPiPS* wykorzystał w 100% na pokrycie kosztów wynagrodzeń zatrudnionych:

- w 2012 r. 2 asystentów rodzin i . rozliczona terminowo w złożonym sprawozdaniu. Procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach zadania wyniósł 66,3% i nie przekroczył stawki procentowej określonej w umowie (70% I edycja i 100% II edycja).
- w 2013 r. 6 asystentów rodzin i rozliczona terminowo w złożonym sprawozdaniu. Procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach zadania wyniósł 70,4% i nie przekroczył stawki procentowej określonej w umowie (100%, ale nie więcej niż 2.500 zł/asystenta).
- w 2014 r. 4 asystentów rodzin. Procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach zadania (do 30.09.2014 r.) wyniósł 63,2% i nie przekroczył stawki procentowej określonej w umowie (100%, ale nie więcej niż 2.500 zł/asystenta).

(dowód: akta kontroli str.11 – 12, 81 – 82, 90 – 101,105-126)

1.11. W kontrolowanym okresie przeciętne miesięczne wynagrodzenie asystenta wyniosło w 2012 r. - 2.521 zł (z tego 89,7% środki dotacji), w 2013 r. - 2.648 zł (85,2%) i w 2014 r. (30.09) - 2.776 zł (79,9%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracownika socjalnego wynosiło: 3.787 zł. w 2012 r., 3.914 zł w 2013 r. i 4.042 zł. w 2014 r. (do 30 września) i było wyższe od przeciętnego wynagrodzenia asystenta rodziny o odpowiednio o 33,4%, o 32,3% i o 31,3%.

Średnie wynagrodzenie asystenta rodziny w okresie od 1.01.2012 r. do 30.09.2014 r. wyniosło 2.648 zł, a pracownika socjalnego 3.914 zł.

(dowód: akta kontroli str.11,81,138)

Dyrektor GOPS w sprawie powodów niższego poziomu wynagrodzenia asystentów rodziny od pracowników socjalnych wyjaśniła (...) *te dwa zawody nie powinny być porównywane ze sobą. Każdy pracownik socjalny ma bardzo szeroki zakres swojej pracy. To nie tylko przeprowadzanie wywiadu środowiskowego (...) Pracownik socjalny prowadzi pracę socjalną i ma swoją dziedzinę, w której się specjalizuje. (...). Wszyscy pracownicy socjalni kreują politykę społeczną gminy. To bardzo odpowiedzialna i wyczerpująca praca. W mojej ocenie asystent rodziny jest realizatorem wycinka pracy i wzmacnia pracownika socjalnego w pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi.(...) Na przykładzie pracownika socjalnego z 5 letnim stażem pracy: Zatrudniony 2.02.2009 r. otrzymywał pobory w wysokości 2 486,60 zł brutto (...) w styczniu 2010 r., 2 657,50 zł. w lipcu 2012 r. 3 418 zł.(...) w czerwcu 2014 r. 3 890 zł. miesięcznie. Wysokość poborów wzrastała systematycznie przez 5 lat (...) o 1 400 zł. to pokazuje, że na początku swojej pracy pracownik socjalny zarabiał mniej niż asystent na początku swojej pracy.(...) przykładem, że nie można porównywać pracy pracownika socjalnego z 5 letnim stażem do pracy asystenta rodziny , który pracuje około roku jest przeanalizowanie wysokości poborów pracownika, który pracowała jako pracownik socjalny, a potem został asystentem rodziny. Pani A.B.(...) pracowała (...) jako pracownik socjalny i otrzymywała pobory w wysokości 3 218 zł. w tym 250 zł. brutto dodatku dla pracownika socjalnego(...) Rozpoczynając pracę jako asystent (...) otrzymała pobory w wysokości 2 904, 40 zł. (...) czyli mniej o 250 zł dodatku dla pracownika socjalnego, który nie przysługuje asystentowi.*

(dowód: akta kontroli str. 39 – 40)

Analiza stawek wynagrodzeń asystentów rodziny zatrudnionych na podstawie umów zlecenia i umowy o pracę (przy uwzględnieniu wymiaru etatu zatrudnienia) wykazała, że nie występowały istotne różnice w wysokości wynagrodzeń asystentów.

(dowód: akta kontroli str.12)

1.12. W 2012 r. 2 asystentów sprawowało asystę nad 8 rodzinami, w których było 30 osób, w tym asystent G.M.K. nad 5 rodzinami i 16 osobami drugi asystent B.Sz. nad 3 rodzinami i 14 osobami.

W 2013 r. 4 asystentów sprawowało asystę nad 17 rodzinami, w których było 61 osób, w tym: asystent A.B. nad 7 rodzinami i 24 osobami, M.N. nad 5 rodzinami i 18 osobami, G.M.K. nad 2 rodzinami i 7 osób i M.G. nad 3 rodzinami i 12 osobami.

W 2014 r. 4 asystentów sprawowało asystę nad 16 rodzinami i 67 osobami, w tym: A.B. nad 8 rodzinami i 36 osobami, M.N. nad 6 rodzinami i 23 osobami, G.M.K. nad 1 rodziną i 4 osobami i M.G. nad 1 rodziną i 4 osobami.

(dowód: akta kontroli str.12 – 13, 33-34,127 – 128)

1.13. W kontrolowanym okresie w GOPS nie obowiązywała rejonizacja pracy asystentów. Rodziny przydzielane były asystentom bez uwzględnienia miejsca zamieszkania.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że: (...) *przy przydzielaniu asystentów brana była pod uwagę specyfika rodziny, wiek dzieci oraz możliwości asystenta.*

Asystenci otrzymywali zwrot kosztów ponoszonych w związku z wykonywaniem zadań, w tym kosztów przejazdów na podstawie rozliczonych delegacji. Asystent zatrudniony na

warunkach umowy o pracę miał ustalony ryczałt miesięczny na przejazdy prywatnym samochodem w wysokości 200 km.

(dowód: akta kontroli str.13, 40)

1.14. W kontrolowanym okresie w GOPS ustalono formularze dokumentów, jakimi powinien się posługiwać asystent rodziny w toku wykonywania obowiązków służbowych i każdy z zatrudnionych asystentów dokumentował podejmowane przez siebie czynności w tych dokumentach. Każdy z asystentów zgodnie z art. 15 *ustawy o pieczy* opracowywał plan pracy z rodziną, sporządzał sprawozdania w odstępach czasowych nie dłuższych niż pół roku. Asystenci otrzymywali od koordynatora miesięczne karty czasu pracy, które służyły do rozliczania zrealizowanych czynności w trakcie pracy z rodziną, wykaz porad specjalistycznych jakie zostały udzielone członkom rodziny objętej asystą oraz tygodniowy harmonogram zadań, który służył do planowania pracy z rodziną i ewaluowania pracy asystentów.

(dowód: akta kontroli str.13)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Realizacja zadań przez asystenta rodziny w zakresie wspierania rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

2.1. Dla realizacji celów kontroli objętych tym obszarem problemowym, szczegółowym badaniem objęto wylosowaną próbę 18 rodzin i zbadano zgromadzone dokumenty świadczące o pracy asystenta rodziny z rodzinami objętymi opieką w kontrolowanym okresie.

2.1.1. Przed przydzieleniem asystenta rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny GOPS zgodnie z art. 11 ust.1 *ustawy o pieczy* przeprowadzał wywiad środowiskowy oraz analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego, przyczyn kryzysu w rodzinie. Szczegółowość wywiadu i analizy pozwalała na opracowanie planu pracy z rodziną. Pracownik socjalny sporządzał wniosek o objęcie rodziny asystą na ujednoliconym druku. Dyrektor GOPS wyrażał zgodę na przydzielenie asystenta rodziny. We wszystkich objętych badaniem rodzin, w zgromadzonej dokumentacji znajdowała się pisemna zgoda rodziny (art. 8 ust.3 *ustawy o pieczy*) na współpracę z asystentem rodziny.

Okres pomiędzy datą sporządzenia wywiadu środowiskowego, a data wyrażenia przez dyrektora GOPS zgody na przydzielenie asystenta rodziny wynosił od 1 do 7 dni. Stwierdzono dwa przypadki kiedy okres ten wynosił 21 dni i 28 dni pomiędzy wywiadem środowiskowym, a zgodą dyrektora. Powodem przydzielenia asystenta po 28 dniach od daty wywiadu środowiskowego był brak współpracy za strony rodziny (uzależnienie alkoholowe obojga klientów). Ponadto sądowy kurator społeczny i kurator zawodowy nie byli przychylni i sprzeciwiali się decyzji dotyczącej przydzielenia rodzinie asystenta. Dopiero po odebraniu dzieci przez kuratora i umieszczeniu ich w rodzinie zastępczej rodzina podjęła współpracę z asystentem rodziny.

(dowód: akta kontroli str.139- 199)

2.1.2. We wszystkich badanych przypadkach rodzin objętych pieczą został opracowany plan działania przez asystenta rodziny przy współpracy pracownika socjalnego odpowiadającego za właściwy rejon i członka rodziny. W planie działania określano obraz aktualnej sytuacji i najważniejsze problemy rodziny, które były zgodne z ustaleniami z wywiadu środowiskowego pracownika socjalnego, obraz preferowanej przyszłości i cele rodziny, zasoby wewnętrzne

i zewnętrzne rodziny, formy i sposoby asystenta rodziny oraz terminy realizacji założonych celów i przewidywanych efektów.

(dowód: akta kontroli str.139, 146 – 199)

2.1.3. Stwierdzono na podstawie analizy wywiadów środowiskowych i sporządzonych planów działania, że dominującymi problemami rodzin objętych wsparciem asystenta były: niskie kompetencje opiekuńczo – wychowawcze rodziców (problemy w edukacji dzieci, brak właściwych wzorców), długotrwałe bezrobocie w rodzinie, nieporadność życiowa, ubóstwo, zaburzenia relacji pomiędzy członkami rodziny (konflikty rodzinne, brak lub słabe więzi rodzinne), uzależnienie alkoholowe członków rodziny, złe warunki mieszkaniowe.

Na podstawie analizy miesięcznych kart czasu pracy i wykazu porad specjalistów, że rodziny objęte wsparciem asystenta korzystały również ze wsparcia psychologa w GOPS, w uzasadnionych przypadkach z pomocy prawnej w PCPR w Koszalinie, terapeutów w Specjalistycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej, Ośrodku Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia „ANON” w Koszalinie i pomocy psychiatrycznej.

Asystenci rodzin, na pytanie kontrolującego „Jakie dysfunkcje najczęściej wykazywały rodziny objęte ich wsparciem i jakiego rodzaju pomocy najczęściej udzielano rodzinom i jej członkom oraz czy na częstotliwość spotkań z rodzinami wpływała negatywnie liczba rodzin przydzielonych asystentowi?”, wyjaśnili: *Najczęstsze dysfunkcje wykazywane przez rodziny to: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, przemoc, rozpad rodziny przez rozwód, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, nieporadność życiowa - brak umiejętności wychowawczych rodziców, uzależnienie od alkoholu i współuzależnienie, problemy dydaktyczno-wychowawcze dzieci w szkole. Udzielona pomoc to :*

- *działania na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych, w tym estetyki i warunków życia (malowanie mieszkań, wymiana mebli, doposażenie, urządzenie kąpoków nauki dla dzieci),*
- *pozyskiwanie sojuszników i darczyńców dla rodzin ubogich i z niepełnosprawnością*
- *współpraca ze stowarzyszeniami i indywidualnymi darczyńcami wspierającymi finansowo rodziny w leczeniu i edukacji dzieci,*
- *działania na rzecz ograniczania wydatków w rodzinie (pomoc w załatwianiu zwolnień z opłat w szkole np. za ubezpieczenie, w pozyskaniu prawa do wyprawki szkolnej, do bezpłatnego dożywiania, do otrzymania stypendiów),*
- *wspieranie i motywowanie do poszukiwaniu pracy,*
- *pomoc organizacyjno-prawna (pisanie pism do instytucji i urzędów),*
- *organizowanie wzorcowych sytuacji dydaktyczno-wychowawczych (odrabianie lekcji z dziećmi, rozwijanie ich zainteresowań, gry i zabawy edukacyjne) jako przykładów wychowawczych dla rodziców,*
- *wspieranie rodzin w trwaniu w trzeźwości,*
- *współpraca ze szkołą i świetlicą środowiskową.*

Liczba rodzin nie była zbyt duża i nie wpływała na częstotliwość spotkań z rodziną. Liczba spotkań z rodziną była wystarczająca, pozwalająca na realizację zadań, a jednocześnie nie obciążała rodziny. W ocenie asystentów maksymalna liczba rodzin pozwalająca na skuteczne działania to około 10.

(dowód: akta kontroli str.139 – 140, 45-59)

2.1.4. W badanym okresie stwierdzono 1 przypadek rodziny objętej wsparciem asystenta, której dzieci w maju 2013 r. zostały umieszczone w rodzinie zastępczej. W tym przypadku pracownik socjalny i asystent rodziny współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR w Koszalinie. PCPR otrzymał z GOPS plan pracy asystenta natomiast asystent nie uczestniczył w przygotowaniu planów pomocy przez PCPR bowiem nie był o tym informowany.

(dowód: akta kontroli str. 140,191 – 194)

2.1.5. Pracownik socjalny i asystent brali czynny udział w procesie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Na zaproszenie PCPR asystent spotkał się z koordynatorem pieczy, rodzinami – zastępczą i biologiczną oraz pedagogiem szkolnym. Na spotkaniu nastąpiła wymiana informacji, mająca na celu poznanie aktualnej sytuacji dzieci i rodzin. Działania zakończyły się sukcesem w postaci powrotu dzieci w sierpniu 2014 r. do rodziny biologicznej.

(dowód: akta kontroli str.191 – 194)

2.1.6. W przypadku wszystkich badanych rodzin w dokumentacji znajdowały się sprawozdania dotyczące okresowej oceny sytuacji rodziny sporządzane w odstępach czasowych od 3 – 6 miesięcy. Na podstawie protokołów z posiedzeń Zespołu ds. Asysty Rodziny stwierdzono, że sprawozdania były przedmiotem analizy i oceny sytuacji dziecka. Podczas posiedzeniu Zespołu w dniu 18.06.2014 r. podjęto decyzję o sporządzaniu przez asystentów sprawozdań co 2 miesiące.

(dowód: akta kontroli str.139 – 144, 146 – 199,63 – 80)

2.1.7. W dokumentacji badanych rodzin znajdowały się: wywiady środowiskowe pracownika socjalnego, plany pracy z rodziną, miesięczne karty czasu pracy, sprawozdania dotyczące okresowej oceny sytuacji rodziny, wykazy porad specjalistycznych. W dokumentacji 2 rodzin z którymi zakończono współpracę w 2012 r. i 2013 r. nie prowadzono monitoringu rodziny po zakończeniu współpracy, gdyż rodziny te wyjechały z terenu gminy Mielno i nie pozostawiły nowego adresu.

(dowód: akta kontroli str.140, 146 – 199)

2.2. W badanym okresie zakończono współpracę z 5 rodzinami. W 2012 r. rozpoczęło współpracę z asystentem 8 rodzin z tego: z 1 rodziną zakończono współpracę wobec osiągnięcia założonych celów i z 1 rodziną wobec zaprzestania współpracy przez rodzinę. W 2013 r. rozpoczęło współpracę z 17 rodzinami z tego zakończono z 2 rodzinami z powodu zaprzestania współpracy przez rodzinę i z 1 rodziną wobec brak osiągnięcia założonych efektów.

Współpracę z 1 rodziną rozpoczęto w czerwcu 2012 r. i zakończono 20.09.2012 r. – współpraca trwała 3 miesiące. Asystentem była G.M.K. zatrudniony na podstawie umowy zlecenia. W sierpniu 2012 r. sąd ustalił miejsce pobytu dzieci przy ojcu w następstwie czego dzieci wyjechały do zamieszkałego w USA ojca – założony efekt osiągnięty.

Współpracę z drugą rodziną rozpoczęto w maju 2012 r. i zakończono w grudniu 2012 r. – współpraca trwała 8 miesięcy. Asystentem rodziny była G.M.K. zatrudniona na podstawie umowy zlecenia. Rodzina wyprowadziła się z terenu gminy, brak możliwości monitoringu.

Współpracę z trzecią rodziną rozpoczęto w lipcu 2013 r. i zakończono we wrześniu 2013 r. – współpraca trwała 3 miesiące. Asystentem była A.B. zatrudniona na podstawie umowy o pracę. Klientka wyprowadziła się z gminy, brak możliwości monitorowania.

Współpracę z czwartą rodziną rozpoczęto w maju 2013 r. i zakończono w grudniu 2013 r. – współpraca trwała 8 miesięcy. Asystentem była M.N. – zatrudniona na podstawie umowy zlecenia. Brak chęci do współpracy ze strony rodziny. Monitoring sprawowany był na podstawie informacji pracownika socjalnego do którego wpływały wnioski (podania) klientki.

(dowód: akta kontroli str.141, 146 – 199)

Forma zatrudnienia asystentów nie miała wpływu na zakończenie współpracy z rodzinami ponieważ 3 rodziny zmieniły miejsce zamieszkania (zaprzestanie współpracy przez rodziny), w 1 przypadku dzieci wyjechały do USA (cele osiągnięte) w 1 przypadku wynikał z braku chęci współpracy przez rodzinę nie miało to związku z zatrudnieniem asystenta (zaprzestanie współpracy przez rodzinę).

(dowód: akta kontroli str. 203)

W latach 2012-2014 stwierdzono 1 przypadek przydzielenia rodzinie asystenta rodziny na podstawie orzeczenia sądu⁸. Sąd zobowiązał uczestników postępowania do kontynuowania terapii z uzależnienia od alkoholu oraz współpracę z asystentem rodziny. W lipcu 2014 r. przy współpracy pracownika socjalnego, wyznaczonego asystenta rodziny i klientki sporządzono plan pracy, którego podstawą były ustalenia poczynione w trakcie współpracy z rodziną w 2013 r. (sytuacja rodziny znana była pracownikowi socjalnemu w związku ze współpracą z tą rodziną asystenta rodziny w roku 2013). Po dacie postanowienia sądu nie sporządzano wywiadu środowiskowego. Asystent złożył w październiku 2014 r. pierwsze sprawozdanie oraz miesięczne karty pracy za sierpień i wrzesień. Do zakończenia czynności kontrolnych asysta była kontynuowana.

(dowód: akta kontroli str.141,150 – 152,204 – 208)

Stwierdzono, że na 41 rodzin objętych asystą, 3 rodziny (7%) w badany okresie zaprzestały współpracy z asystentem rodziny.

(dowód: akta kontroli str.141, 203)

W badanym okresie stwierdzono w styczniu 2013 r. jeden przypadek przerwania współpracy asystenta z rodziną oraz w okresie od stycznia do końca marca 2014 r. przerwanie współpracy z rodziną przez 3 asystentów pracujących na umowę zlecenia (zastępstwo sprawował asystent zatrudniony na umowę o pracę) z powodu braku finansowania lub ciągłości finansowania zatrudnienia asystentów rodziny. Dyrektor GOPS wyjaśniła, że spowodowane to było brakiem środków na zatrudnienie.

Pracownik socjalny GOPS koordynujący pracę asystentów rodziny wyjaśniła, że: (...) przerwa w styczniu 2013 r. i w 2014 r. od stycznia do marca nie miała wpływu na dalszą pracę z rodzinami. Rodziny które zostały przejęte przez asystentów na umowę – zlecenie w dalszym ciągu współpracują z asystentami i realizują cele zawarte w planach pracy. Żadna z rodzin objętych monitoringiem przez asystenta (liczba rodzin 6), który był zatrudniony na umowę o pracę nie zrezygnowała z dalszej współpracy (...).

(dowód: akta kontroli str. 32-34,138,)

2.3. W GOPS nie wypracowano metodologii oceny efektywności pracy asystentów tym zakresie nie określono mierników do oceny realizacji wyznaczonych zadań. Na dzień 30.09.2014 r. GOPS nie otrzymał z MPiPS żadnych wytycznych w tym zakresie.

Pracownik socjalny GOPS koordynujący pracę asystentów rodzin wyjaśniła, że oceny pracy asystentów dokonywano w trakcie comiesięcznych spotkań Zespołu ds. Asysty rodzinnej, na których omawiano cele krótko i długoterminowe z działań określonych w planach pracy oraz efektywność asystentów na podstawie miesięcznych kart czasu pracy i sprawozdań z pracy z rodzinami sporządzanych przez asystentów co 2 miesiące.

(dowód: akta kontroli str.138,142)

2.4. W celu zidentyfikowania stosowanych przez asystentów indywidualnych metod pracy z rodziną, barier rozwoju i stosowanych metod i praktyk kontroler pobrał wyjaśnienia od asystentów rodziny zatrudnionych w GOPS. Z wyjaśnień tych wynikało:

1) Otwartość, szczerość i zaangażowanie się rodziny w proces zmiany oraz pełna współpraca z asystentem stanowi podstawowy element niezbędny dla osiągnięcia najlepszych rezultatów, a jako przykłady działań które przyniosły najlepsze rezultaty i były najskuteczniejsze dla osiągnięcia najlepszych rezultatów w pracy z rodziną wskazali:

a/ pomoc w integracji rodzin:

- wskazywanie rodzinom przykładów i organizowanie sytuacji służących integracji (wspólne spędzanie wolnego czasu),
- motywowanie do wspólnego spożywania posiłków,
- zachęcanie dziadków, aby włączali się do opieki nad wnukami,
- wskazywanie wagi rodzinnych uroczystości i budowanie przyjaznych relacji rodzice –

⁸ Postanowienia Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Koszalinie z dnia 12 czerwca 2014 r. (sygn.. III RNsm 211/14)

- dzieci poprzez angażowanie rodziców do wspierania dzieci,
  - włączanie ojców do zaangażowania się w sprawy szkolne dzieci – kontakty z wychowawcą, obecność na zebraniach,
- b/ podniesienie świadomości rodziny odnośnie planowania i prawidłowego funkcjonowania:
- opieranie pracy z rodziną o wspólnie wypracowany i przyjęty plan, bieżące planowanie, potrzeby i możliwości,
  - wprowadzenie zeszytów przychodów i wydatków, określanie priorytetów, planowanie każdego dnia, aby uniknąć nagromadzenia działań,
  - wygospodarowanie czasu dla dzieci.
- c/ rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
- rozmowy z rodzicami na temat typowych problemów i potrzeb wychowawczych dzieci,
  - zachęcanie do korzystania i kierowanie rodziców do specjalistów w celu podnoszenia umiejętności wychowawczych i rozwiązywania problemów występujących w rodzinie takich jak psycholog, terapeuta,
  - rozwijanie umiejętności trafnego odczytywania zachowań dzieci,
  - instruktaż jak postępować w konkretnych sytuacjach z dziećmi,
  - zachęcanie do diagnozowania reakcji dzieci w poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- 2) Wskazali na następujące bariery utrudniające pracę asystenta w osiąganiu najlepszych rezultatów:
- opór rodziny przed zmianą,
  - małe zaangażowanie rodziny w realizację planu pracy,
  - zaprzeczanie i ukrywanie uzależnień,
  - nieprawidłowe rozumienie przez rodzinę roli asystenta jako osoby, która nie wspiera, a wyręcza rodzinę w realizacji zadań,
  - nieufność i zamykanie się na współpracę ze strony niektórych instytucji oraz dyskredytowanie roli asystenta,
  - brak telefonu służbowego,
  - problem z potwierdzaniem pracy asystenta w dokumentacji,
  - nieznamość istoty asystentury przez dużą grupę społeczeństwa.
- 3) W zakresie dostępu rodziny do specjalistów (psychologa, pedagoga, prawnika, lekarza) asystentki wyjaśniły, że klienci mogą skorzystać z bogatej oferty specjalistów na terenie powiatu. Na terenie GOPS, działa grupa wsparcia AA, placówka wsparcia dziennego dla dzieci, psycholog, ośrodek zdrowia, pedagogzy, socjoterapeutka.
- 4) Istniejące wsparcie merytoryczne asystentów rodziny odpowiada oczekiwaniom i udziela:
- dyrektor GOPS (w każdej chwili bez konieczności czekania, również podczas dyżurów w czwartki 14.00 – 16.00),
  - koordynator pracy asystentów, pracownicy socjalni opiekujący się moimi rodzinami (telefonicznie, osobiście w GOPS lub podczas comiesięcznych spotkań zespołu ds. asystent rodzin),
  - psycholog (w każdą środę w GOPS lub telefonicznie).
- 5) W ocenie asystentów maksymalna liczba rodzin i osób, z którymi asystent podejmuje współpracę, to 10 rodzin.
- 6) Jako przykłady pozytywnych i skutecznych działań dotyczących wprowadzenia asystenta w środowisko rodzinne, kluczowe dla osiągnięcia najlepszych rezultatów wskazywały:
- rodzina otrzymała wsparcie, nie była sama z problemami (samobójstwo męża, grożąca licytacja mieszkania, odebranie rodzicom dzieci),
  - mogła liczyć na pomoc w kontaktach z urzędami, szkołą, przedszkolem, została poinstruowana jak wypełniać dokumentację, interpretować pisma urzędowe,
  - wzrosła jej świadomość w zakresie przepisów prawa,
  - wprowadzenie zeszytów wydatków poprawiło gospodarowanie finansami,

- pomoc przy poszukiwaniu pracy,
- rodzinę obroniła przed licytacją mieszkania a inna odzyskała dzieci umieszczone w rodzinie zastępczej,
- wzrost umiejętności wychowawczych rodzin i relacje z dziećmi,
- uczestnictwo klientów w „szkole dla rodziców”,
- uczestnictwo w terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu,
- uczestnictwo w zebraniach szkolnych i spotkaniach z psychologiem.

(dowód: akta kontroli str. 41 – 60, 142 – 143)

2.5. W dniu 22.04.2013 r. Rada Gminy podjęła uchwałę nr XXXVIII/412/13 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013 – 2015⁹, który do czasu zakończenia czynności kontrolnych w GOPS nie był aktualizowany. Jako cel główny w *Programie Wspierania Rodziny* wskazano wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz tworzenie warunków sprzyjających jej prawidłowemu funkcjonowaniu oraz 4 cele szczegółowe i zadania do realizacji określające najważniejsze problemy w funkcjonowaniu rodziny bez wskazania celów w ujęciu krótko i długofalowym. Jako cel szczegółowy wskazano m.in. wspieranie rodziny w wychowaniu dziecka oraz w pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej, w tym zadanie do realizacji – zapewnienie wsparcia asystenta rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze przy udziale 2 asystentów sprawujących asystę nad 10 rodzinami. Osobami odpowiedzialnymi za realizację wymienionego celu szczegółowego i zadania do realizacji były GOPS oraz asystenci.

(dowód: akta kontroli str.143,218)

2.6. W kontrolowanym okresie wójt w dniu 31.03.2014 r. przedłożył Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji w 2013 r. zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeb związanych z realizacją zadań. Określono w nim stopień realizacji celu głównego i celów szczegółowych oraz potrzeby związane z realizacją zadań, w tym finansowanie zatrudnienia i możliwości podnoszenia kwalifikacji asystentów rodzin. W sprawozdaniu rzetelnie przedstawiono działania podjęte w zakresie liczby zatrudnionych asystentów i liczby rodzin objętych wsparciem.

(dowód: akta kontroli str.143, 209 – 217)

2.7. W dniu 16.01. i 23.07.2013 r. oraz 27.01. i 21.07.2014 r. przekazano Wojewodzie sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny z rzetelnymi danymi dotyczącymi liczby asystentów rodzin i rodzin objętych wsparciem.

(dowód: akta kontroli str.130 – 143, 219 – 233)

2.8. W kontrolowanym okresie Gmina nie prowadziła kampanii informacyjnej o istocie asystentury rodziny, jako nowej formie wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W trakcie trwania kontroli NIK na stronie internetowej Urzędu zamieszczono informacje w ww. zakresie.

(dowód: akta kontroli str.144)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁰, nie formułuje wniosków pokontrolnych.

Wnioski
pokontrolne

⁹ Zwany dalej „Programem Wspierania Rodziny”

¹⁰ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm., zwane dalej „ustawą o NIK”

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 15 grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Kontroler
Jarosław Tarasewicz
Starszy inspektor kontroli państwowej

.....